

Književnost in umetnost.

Letno poročilo društva slovenskih učiteljic za leta 1899. do vštetelega 1904. Samozaložba. Natisnil Iv. Pr. Lampret v Kranju 1905. Str. 23. Več prihodnjič!

Knjižnica za mladino. Ravnokar je izšla 29. knjiga Gabrščkove »Knjižnice za mladino«. Ta knjiga prinaša Jul. M. Thetterjevo povest »Durch die Klippen der Gesellschaft«, ki jo je z naslovom »Milutin Oblakar« za mlade in stare Slovence s pisateljevim dovoljenjem priredil tovariš nadučitelj Janko Leban. — Preprosta sicer, a zanimivo obdelana snov bo vplivala blažilno in bodrilno na bralce, ki jim je namenjena. Skozinsko tendenciozna ilustracija mladega, kvarnim vplivom izpostavljenega, a v sebi močnega in zatorej neizgubljenega življenja dijaka Oblakarja gotovo ne izgreši svojega namena, ki meri na moralno učvrščenje mladih ljudi, hitečih za ukom v svet. — Tov. Janko Leban je nemški izvirnik lepo priredil za slov. mladino, ki ji je s to knjigo pripravil mnogo koristnega razvedrila. Treba je samo, da ne ostane knjiga v Gabrščkovi zalogi, nego da pride v čim številnejših izvodih v šolarske knjižnice. Kolikor razredov ima šola, najmanj toliko izvodov te knjige bi tudi morala imeti. Knjiga, ki šteje 199 strani, stane 1 K za nenaročnike. — Vseletna naročnina (za 4 knjige) pa stane le 3 K 10 h. Širite »Knjižnico za mladino«

V boj proti alkoholni kugi. Nemški spisal ces. svetnik dr. A. Buchmüller v Donawitzu. Za Slovence priredil Anton Ogorelec, nadučitelj pri Sv. Barbari v Halozah. 1905. Založil pisatelj. — Tiskarna sv. Cirila v Mariboru. Str. 16. Cena 1 komad 6 h, 100 komadov 4 K, 1000 komadov 45 K. — Po kratkem uvodu se deli knjižica v ta le poglavja: A. Kaj je alkohol? — B. Kdo je pivec? — C. Zakaj se toliko pije? — D. Katere bolezni lahko dobi pivec? Kje je meja med pivcem iz navade in med pijancem? — E. Proč z alkoholnimi pijačami! — F. Kako naj alkoholni kugi izpodkapamo tla? — Že iz teh zaglavij je razvidno, kako razpravlja knjižica vprašanje o alkoholni kugi. Ker je namenjena najširšim slojem, ji je slog poljuden in umljiv in cena tako nizka, da ji je pač odprta pot vsepovsod.

Vestnik.

† **Vladika Josip Juraj Strossmayer.** Dne 8. t. m. je za vedno zatisnil oči veliki vladika djakovski Josip Juraj Strossmayer v 91. letu svoje dobe. Na jugoslovanskem nebu se je utrnila svetla zvezda... Cerkev je izgubila plemenitega, pravega svečenika, domovina velikega rodoljuba, ki je gorel za njeno blaginjo z vsem ognjem čiste domovinske ljubezni. Odveč bi bilo govoriti o nezmernih zaslugah, ki si jih je pridobil Strossmayer za kulturno povzdigo in moralno ojačenje svojega naroda. Kar je mogel, je storil za domovino, kar je imel najboljšega, je dal nji: bil je ves njen. Med cerkvenimi dostojanstveniki mu ni enakega na slovanskem jugu. Slava njegovemu spominu!

Učiteljski dobrotniki. Društvu za zgradbo učiteljskega konvikta so darovali Notranjska posojilnica v Postojni 50 K; g. Fran Žagar, tovarnar in posestnik v Markovcu pri Loži, 20 K; g. Jernej Kovič, katehet v Starem trgu pri Loži, 4 K; gg. Marika, Krajc in Fr. Žagar jun. iz Markovca pri Starem trgu à 1 K; g. Anton Uršič, trgovec v Kobaridu, 2 K; g. dr. K. Osvald, c. kr. gimn. profesor v Gorici, 2 K. Živeli darovalci in nasledniki! Bog plati!

Čekovni promet učiteljskega konvikta. (Letnina za l. 1905.) G. Fran Kocbek, nadučitelj in gosp. Ignacij Šijanec, učitelj v Gornjem gradu; g. Fran Bogataj, nadučitelj, g. Anton Miklavčič, učitelj; g. Ferdinand Gabršček, učitelj in gdč. Eliza Jaklič, učiteljica v Kobaridu; g. Jakob Žebre, nadučitelj, g. Ferdo Wigele, učitelj, gdč. Ivana Perušek, učiteljica, gdč. Justi Kozamernik, učiteljica, gdč. Pavlica Lampè, učiteljica in gdč. Berta Rössmann, učiteljica v Starem trgu pri Ložu; g. Gust. Štupar, učitelj na Kalu; g. Josip Ažman, nadučitelj (4 K) in gdč. Karolina Domšanovič, učiteljica na Breznici; g. Josip Ambrožič, nadučitelj na Čatežu ob Savi; g. A. Pirce, nadučitelj, gdč. Marija Antončič, učiteljica, gdč. Pavla Čop, učiteljica in gdč. Ida Papler, učiteljica v Borovnici; gdč. Zorka Legat, učiteljica v Št. Ilju pri Velenju; gosp. Anton Kadunc, nadučitelj, gdč. Kornelija Koncilija, učiteljica v trekljencu; g. Ivan Kalan, učitelj v Ovsiašah; g. Makso Bajc, učitelj pri Sv. Vidu nad Cerknico.

Učiteljska zborovanja. Na veliko sredo, t. j. dne 19. t. m. bodo zborovala v Narodnem domu v Ljubljani tri učiteljska društva in sicer ob 9. uri: Slov. dež. učitelj. društvo; ob 10. uri: Društvo za zgradbo učitelj. konvikta in ob 11. uri pa: Vdovsko učit. društvo.

Kaj ima učiteljstvo pričakovati od kranjske klerikalne stranke. Prijatelj nam piše: Pretečeni teden sem zašel po izprehodu v gostilnico, v kateri je bilo 5 kmetijskih posestnikov in tri druge osebe. Kmalu za menoj pride v gostilnico župnik sosednje fare. Med drugimi pogovori začne župnik praviti o izboljšanju duhovniških plač. Rekel je: »Nam duhovnikom misli državni zbor izboljšati naše dohodke, a glejte te proklete liberalce, ne privoščijo nam tega! Kako vpije njihovo glasilo »Narod«, da mi nismo potrebni« itd. Na to sem rekel jaz: »Gospod župnik, sedaj ste govorili vi o liberalcih in vi se čudite, da ti duhovnikom ne privoščijo izboljšanja plač in da udrihajo po vas v »Narodu«. Poglejte svoje časopise »Slovenca« in »Domoljuba«, kako ta dva blatita učitelje, in sicer zato, ker smo mi učitelji vložili že pred dvema letoma prošnjo na dež. zbor za izboljšanje svojih dohodkov. Kdo je v prvi vrsti, ki se ustavlja zvišati nam naše plače, ali ne vi duhovniki in ali nismo mi učitelji, ki smo glede dohodkov proti duhovščini pravi berači, izboljšanja bolj potrebni kot vi? Dr. Šusteršič je na raznih shodih govoril o naših plačah in povsod poudarjal, da naj le tisti prispevajo k izboljšanju učiteljskih plač, ki imajo najmanj 5000 K letnih dohodkov. Vprašam vas: ali ne bodo tudi kmetje prispevali k vašim plačam? Ali ste pa slišali dr. Šusteršiča ali dr. Žitnika, da bil bil odprl v državnem zboru usta in predlagal, naj se vsi, ki nimajo 5000 K letnih dohodkov, oprostite prispevanja za duhovniške plače! Gospod župnik, tu se vidi, dvojna mera, s katere merite vi duhovniki. Za vas naj bi kmet izkrvavel, a za učitelje ne bi smel dati ničesar.« Na to reče župnik: »Vi učitelji ste liberalci, vam naj da dr. Tavčar, od kat. narodne stranke ne dobite nič.« »Vsi gosp. župnik, nismo liberalci, nekaj je tudi vaših, naj bi pa vsaj tem dal dr. Šusteršič, oziroma vaša stranka«, odgovorim. »Kranjski kmet zanje ne bi prispeval skoraj nič, a vendar ste jim tako malo hvaležni.« — »Župnik: Večina učiteljev«, pravi, »vas je liberalcev, zato ne pričakujte izlepa od naše stranke, da bi vam ona pomagala.« — Jaz: »Dobro, večina, trdite vi, nas je liberalcev, a tudi v državnem zboru je večina poslancev — liberalcev, a vendar so kot liberalci toliko pravični, da vam duhovnikom privoščijo večje dohodke, vi katoliški duhovniki pa tega čuta nimate.« Na to reče kmet: »Jaz pa priznam našemu učitelju, da govori prav, saj skoraj vsak duhovnik zapusti imetje, a še o nobenem učitelju ni bilo slišati, da bi bil pustil tisočake.« Župnik je na to utihnil, jaz pa sem ostavil lokal z zavestjo, da so klerikalci podobni onemu levu, ki ležal v brlogu, vabil k sebi živali, le da jih jih je — davil, kar bodo storili z nami tudi klerikalci, ako nas kdaj dobe v svojo oblast!

»Domoljub« je zopet posvetil v zadnji številki naprednemu učiteljstvu veliko pozornost. Na uvodnem mestu ropoče proti znani odredbi deželnega šolskega sveta, ki po nji ne smejo kolportirati šolski otroci hujskajočega klerikalnega časopisja. Patetično vprašuje: »Čigavi so otroci?« in trdi doslej nikomur znano »resnico«, da imata dva zastopnika škofijstva v dež. šol. svetu »žalostno pravico, z dvema glasoma proti devetim zastopati ogromno večino v deželi.« Ta trditev je seveda strašna domišljavost in velika neumnost. »Domoljub« tudi »trobi« liberalcem in krščanskim staršem na ves glas, da so učitelji od staršev plačani pooblaščenici,

»Domoljub« je zopet posvetil v zadnji številki naprednemu učiteljstvu veliko pozornost. Na uvodnem mestu ropoče proti znani odredbi deželnega šolskega sveta, ki po nji ne smejo kolportirati šolski otroci hujskajočega klerikalnega časopisja. Patetično vprašuje: »Čigavi so otroci?« in trdi doslej nikomur znano »resnico«, da imata dva zastopnika škofijstva v dež. šol. svetu »žalostno pravico, z dvema glasoma proti devetim zastopati ogromno večino v deželi.« Ta trditev je seveda strašna domišljavost in velika neumnost. »Domoljub« tudi »trobi« liberalcem in krščanskim staršem na ves glas, da so učitelji od staršev plačani pooblaščenici,